

Fagforening og fagutvikling – makt og troverdighet

Intervjuet med NSAMs leder Anna Stavdal i Tidsskriftet nr. 12/2002 (1) har vakt oppmerksomhet. Det var meningen. På NSAMs nettdiskusjonsforum Eyr har mange vært aktive. I Tidsskriftet nr. 14/2002 (2) får vi reaksjoner fra Aplfs ledelse. Vi er glade for at også Aplf nå ønsker debatt. Å få åpenhet i debatten er et hovedmål med vårt engasjement.

De sentrale synspunkter og kommentarer i debatten knytter seg til spørsmålene:

– Hva er fagutvikling?

– Skal fagutvikling foregå innenfor selvstendige spesialforeninger eller bør slikt arbeid være underlagt yrkesforeningen – eller begge samtidig?

Problemstillingene er helt sentrale i den pågående organisasjonsutredning i Legeforeningen, og handler prinsipielt om fagutviklingens og spesialforeningenes plass og rolle i den nye organisasjonen. Med andre ord bør diskusjonen være interessant utover allmenntidningsområdet, selv om behovet for avklaring fremtrer særlig tydelig i forholdet mellom Aplf og NSAM. Spørsmålet som opptar oss, er hvordan vi kan konstruere en forening som fremstår som troverdig både når den forhandler om medlemmenes arbeidsvilkår og når den utreder og uttaler seg i faglige spørsmål.

Fagutvikling

Fagutvikling er en langsiktig og kritisk innrettet prosess som skal bidra til økt kvalitet på det medisinsk-faglige arbeidet. Miljøer som arbeider bredt og kontinuerlig med fagutvikling innen et felt, opparbeider en kollektiv kompetanse. Fagutvikling er en kreativ prosess som krever et miljø der man kan dra nytte av andres erfaringer, ideer og tilbakemeldinger.

Handlingsprogrammer, faglige kvalitetsstandarder og nye behandlingstilbud blir best når de utvikles i et samarbeid mellom mange miljøer og med solid akademisk medvirkning. Arbeidet må frikobles fra legers og andre profesjoners materielle interesser, og det må så langt det lar seg gjøre være upåvirket av kommersielle interesser og andre særinteresser. Samtidig må det skje i forståelse med den sammenheng helsetjenesten befinner seg i politisk, samfunnsøkonomisk og verdimessig. Kvaliteten i arbeidet må vurderes i et kostnad-nytte- og prioriteringsperspektiv, og det må oppnå anerkjennelse fra fagets utøvere så vel som fra pasienter og samfunn. Implementering stiller store krav til markedsføring og pedagogikk.

Videre- og etterutdanningsprogrammene er helt sentrale virkemidler i så henseende. Det faglige arbeid må utsettes for kontinuerlig kritisk vurdering fra et bredt sammensatt miljø, og det må gis en organisatorisk tilhørighet som best mulig sikrer kvalitet og troverdighet. NSAM tar mål av seg til å spille denne rollen på vegne av norsk allmenntidning. Selskapet er katalysator og organisatorisk bindeledd for et stort mangfold av fagutviklingsaktiviteter, noe som fremgår av vårt aktivitetskart (3).

Fagutvalg og selskap

Det er muligheten som ligger i et bredt kompetent miljø som er NSAMs styrke, og heri hviler vår legitimitet som spesialforening (3). Styret i NSAM administrerer og koordinerer aktiviteten, men det er et mål at selve fagutviklingsarbeidet foregår på selvstendige premisser så lenge det ikke bryter med akademisk redelighet og selskapets regler for finansiering. Når saker skal utredes og høringsuttalelser skrives, når kolleger skal utnevnes til grupper og utvalg, har vi et etablert nettverk å rekruttere fra, kolleger som har opparbeidet seg allmenntidningskompetanse på det aktuelle felt gjennom uavhengig fagutviklingsarbeid. Dette representerer en rik ressurs opparbeidet gjennom mange år. Det ligger ingen desavuering av fagutvalget i Aplf når vi påstår at det faglige nettverk i NSAM representerer noe annet enn et utvalg på sju personer som velges for to år om gangen. En slik beskrivelse betyr ikke at NSAM ikke anerkjenner arbeidet som gjøres i fagutvalget. Fagutvalgets legitimitet hviler imidlertid på andre premisser, blant annet ved at det er valgt av generalforsamlingen og skal bistå styret i Aplf med faglige råd til forhandlinger. Det er ikke en selvstendig høringsinstans, det rapporterer til styret i Aplf og ikke til sentralstyret. Saksfordeling til styret og fagutvalget i Aplf styres fra deres felles sekretariat, og reglene for fordeling er ikke alltid like åpenbare når man ser på sakskartene.

Vi synes det er formålstjenlig å beskrive fordeling av oppgaver og mandat mellom NSAM og Aplf i tråd med den organisasjonsmessige forankring, og kan ikke se det kontroversielle i å beskrive forskjellene.

Organisasjonsdebatten

Legeforeningen må tilpasse seg endringer i samfunn og helsevesen. Før ny organisasjonsstruktur legges, må det avklares hvilken rolle og hvilke oppgaver foreningen vil få og ta. Sannsynligheten er stor for at fagut-

vikling vil bli vel så viktig som kampen for bedre arbeidsvilkår i tiden som kommer. Helsevesenet er blitt komplekst, krever store deler av en begrenset felleskasse og betjener en stadig mer bevisst og krevende omverden i et krysspress fra kommersielle aktører og andre lobbyister med mer eller mindre aktverdige motiver for sin innblanding. Det er en selvfølge at legene må ha styringen i den medisinsk-faglige utvikling. Vi må være premissleverandører og vi må gi de beste råd når våre oppdragsgivere ber om det.

Om man ikke kjenner Legeforeningens uformelle strukturer godt, vil dagens forening for mange fremstå som en uryddig, nærmest kaotisk organisasjon, noe forholdet mellom Aplf med sitt fagutvalg og NSAM er et eksempel på.

Fagforeningssidens dominerende plass i Legeforeningen i kombinasjon med en uoversiktlig organisasjon gir rom for uformelle maktposisjoner og strukturer. Nøkkelen ligger blant annet i fordeling av saker og oppdrag til yrkes- og spesialforeninger. En beskrivelse av mandat og myndighet vil virke klargjørende for aktører i og utenfor Legeforeningen.

Endring er ofte smertefullt. Maktposisjoner er vanskelig å forlate. De tendenser til historieskriving med oppstilling av gamle bragder som vi har sett tendenser til i denne debatten, er ikke minst et symptom på motstand mot de endringer som må komme.

Målet er en sterk og troverdig legeforening. Vi har mulighet til å påvirke utviklingen fremover ved å delta i organisasjonsdebatten. Her ligger muligheten for en prinsipiell tilnærming. Det tror vi er en forutsetning for å komme videre.

Vi oppfordrer også de andre spesialforeningene til å engasjere seg i debatten, som vi håper fortsatt vil være engasjert, levende og saklig!

*Anna Stavdal, leder
Cecilie Daae, nestleder
Gisle Schmidt, styremedlem*
Norsk selskap for allmenntidning
Den norske lægeforening
Postboks 1152
0107 Oslo

Litteratur

1. Høie IM. Anna Stavdal. Kvinne for sin NSAM-hatt. Tidsskr Nor Lægeforen 2002; 122: 1242–3.
2. Maartmann-Moe K, Steinert S. Allmenntidningen, Aplf og NSAM. Tidsskr Nor Lægeforen 2002; 122: 1406.
3. www.uib.isf.nsam.no